

V. Drahan

PROBLEMS OF THE STATE OF WESTERN UKRAINIAN CULTURE IN THE AUBROP OF AUSTRO-HUNGARIAN TREATMENT IN THE CREATIVE HERITAGE OF STEFAN KOVALIV

Introduction. In the article, on the basis of the creative heritage of Stefan Kovaliv, the socio-economic situation of the western Ukrainian village in the time of the Austro-Hungarian domination was characterized. From the content of stories S. Kovaliv obvious that farmers being desperate taxes, debts, litsytatsiyeyu or other kinds of exploitation and humiliation were forced to resort to a variety of steps to improve their lot, but mostly succeeded only one.

Purpose. In the article, we aim to study, on the basis of the selected creative heritage of Stefan Kovaliv, the issues of everyday life, which the population in the western Ukrainian countryside had during the Austrian-Hungarian domination.

Results. From the analysis of the content of the articles and works of S. Kovaliv's short prose, which we selected separately, it follows that he was a direct witness of what he wrote of his memory. In his works S. Kovaliv's not only tried to outline the problems and peculiarities of socio-standing economic Galician rural region so-called «Galician California», but also shared personal thoughts and advice addressing their peasant «dark» to be at least something to help them get rid of such a difficult, bad luck, overcome the material difficulty, etc.

Conclusion. In the course of the conducted research it is determined that the multi-genial works of S. Kovaliv on the edge are attracted primarily by the richness of living observations and the brightness of the descriptions, which makes it possible to truly see the problems of life and life of the population with which it was in fact in the last quarter of the nineteenth century.

Key words: Stefan Kovaliv, socio-economic situation, life, western Ukrainian village, Austro-Hungarian rule, creative heritage.

UDC 930:[94(477-22):321.1] «1917/1918»(045)
DOI: 10.31651/2413-8142-2018-20-50-53

N. Zemzulina

doctor of historical sciences, professor of the department world history and international relations the Bohdan Khmelnytsky University of Cherkasy

ROLE OF RURAL REBELLION MOVEMENTS IN STATE ESTABLISHMENT PROCESSES IN UKRAINE (1917-1918): HISTORIOGRAPHIC OUTLINE*

In this article, based on researches conducted by native scientists, one may observe the phenomenon of rural movement – resistance in Ukraine and its influence on state establishment processes in first third of XXth century. Attention is paid to the phenomenon of rural revolution, role of rural self-government and military self-organization in the process of defending ideological ideals and political choices.

Key words: rural movement, land question, Ukrainian governments, rural republics

Introduction. A significant number of studies are devoted to history of rural resistance movement. Of special interest are researches that were published in

* The article is written in accordance with the state budget theme “Ukrainian Revolution (1917-1921 gg.): The peasant factor” (state registration number 0118U003864)

1990s, which stand out due to the absence of ideological stratification. The level of spotlight of rural movement in 1917 – early 1920s is generally uneven for different regions of Ukraine. Most studies traditionally outline the territorial isolation of rural rebellion movement of the age of revolutions according to the principle – Right Bank Ukraine, Left bank Ukraine, South of Ukraine. Major part of researches that describe resistance movement in separate regions have general character. Such differentiation allows in a way to understand the existing diversity of rebellion typology, tactics and strategy of struggle particularly in Right Bank Ukraine, Left Bank Ukraine and South of Ukraine, which were often determined by, for example, peculiarities of local landscape, specifics of historical circumstances in given territory, etc. Besides, the activities of rebels and their ideological choices were different within separate of the abovementioned regions. These peculiarities of resistance movement were representative in separate regions, which until recent times were almost unstudied. However, with the emergence of studies by V.Revehuk [1], S.Bohan [2], K.Zavalniuk [3], Yu.Fedorovskiy [4], Ya.Motenko [5], which were devoted to resistance movement, particularly in Poltava region, Odesa region, Podillia region, Mykolaiv region, Donbas region and Kharkiv region, such gaps were partly shut.

Attention to the insurgent movement becomes highly specialized, more and more details are revealed, new biographical data of the leaders of the peasant rebellion are found. Both in Ukraine and abroad, the topic of peasant movement research is relevant.

In the process of research of problem historiography, we have to acknowledge that at the basis of rural movement we may find peasantry's discontent with agricultural relationships that lead to struggle for land, in the process of which, peasantry succeeded in establishing its own norms of regulation of life.

Main part. With the start of revolutionary events in 1917, rural movement activated, while landless peasantry's disappointment in inability of Temporary Government, and later of Ukrainian's governments to solve agricultural question became a stimulating factor in the struggle. In the course of the events of the Ukrainian Revolution, the peasants became increasingly convinced that they could become owners of land in case they control their own country. We may say that the peasant movement in the circumstances of the revolution was modernized: there was a combination of social and national elements. Quite clearly this may be traced in the mass peasant movement of 1918, which part of historians objectively calls the peasant war [6]. And in the conditions of the anti-peasant repression policy that was implemented by the Soviet government, the peasant movement became a form of partisan-insurgent struggle [7].

Worthy of note is the multifaceted work of V. Shcherbatyuk, namely his work “The Peasant Rebel Movement in the Kyiv Region in 1917-1923: Modern Historiography of the Problem”, published in the Ukrainian Historical Journal in 2010. We can state that one of the factors contributing to the development of the peasant movement of 1917 in the Kyiv region was the emergence in Zvenigorod district, and then the spread throughout Ukraine of Free Cossacks – a public organization, which quickly grew into the military organs of the people's militia.

Famous researcher of the period V. Soldatenko defined the attitude towards Free Cossacks as a “specific formation”, which in concrete historical circumstances was capable of “conventionally speaking pulsating functioning - either rapidly increasing in number, or fading for a while” [8, P.13]. The scientist states: “In the “Free Cossacks” organization there were more disadvantages than fruitful, purposeful work”. However, he does not deny the participation of free cossacks detachments in the winter of 1917 - 1918 in opposition to the Bolshevik aggression, as convinced by the authors of two volume essays “History of the Ukrainian Cossacks” [9].

Certainly, the Free Cossacks during the second half of 1917 - April 1918 declared themselves as an increasingly organized, growing from the peasant protesting chaotic mass, structure capable of leading a broad mass of people in the process of both guarding order and protection of Ukrainian statehood.

Returning to this article by V. Shcherbatyuk, we will support the reference to a collective observation “Shevchenko’s land: historical and ethnographic research”, one of the characteristic features of which is the attraction of a significant amount of new archival material to the scientific circulation [10]. On its basis and special scientific literature, the distribution of the restoration of the Ukrainian Cossacks from the Zvenigorod county of the Kyiv province to other counties was traced, and then over the Dnipro River, into the Poltava province, Chernihiv, Katerinoslavschyna. The authors emphasized that the number of Free Cossacks in 1917 reached 60 000, proving that with this power the Ukrainian Central Rada could have created a solid basis for a young statehood, use it in order to ensure order. However, as noted, the leaders of the Ukrainian Revolution from the very beginning very suspiciously resorted to the creation of Cossack detachments.

In the summer of 1918, the peasant movement became massive. This was clearly expressed during the raids of Nestor Makhno, who in July 1918 carried out his first operation, and already in September carried out a number of raids on the territory of several counties of Ekaterinoslav province. In particular, N. Zemzyulin, as the driving force behind the peasant movement in the southern steppes of Ukraine, considers provocative actions of Austro-Hungarian detachments, punitive expeditions of landowners and powerlessness of the Ukrainian authorities [12, P.34].

In the summer of 1918, the peasant movement became massive. Most clearly this was manifested during the abovementioned Zvenigorod armed uprising. Researchers convincingly state that the Zvenigorod armed uprising is one of the greatest moves of peasants against the presence of Austro-Germanic troops in Ukraine and their policy in the region. Modern scientists are, by general, point at the fact that the main force of armed unrests were units of Free Cossacks, formed in 1917, and the action had national-liberal character [13].

The abovementioned unrest supported the development of civil society, enriched experience of rural population in their fight with invaders, had a big impact on general population and contributed to further rising confrontation with hetman administration, the main characteristics of which were stipulated by P. Pyrih. In the paper “Activities of the Governments of Hetman Pavlo Skoropadsky: A Personal Dimension,” a well-known explorer of Hetmanate R. Piigig notes that instead

of the parliamentary form of government, the revolutionary-democratic entity, the socialist ideological orientation of the UPR, came the Ukrainian state in the traditional for the 17-18 Art., but archaic for the 20th century. the form of Hetmanate. It was based on conservative and liberal values based on the right of private property, as well as Ukrainian territorial patriotism, tolerant to the Russian spiritual and cultural heritage. Accordingly, such a format of the structure of relations could not provoke social opposition and specifically the peasant rebel movement. [14].

In particular, V. Soldatenko states that in this region in August the territory controlled by the insurgents was considerably increased compared to June, and the armed units for a long time seized a large number of settlements. Year 1918” stated that the number of rebels reached 80 thousand and the number of strikers – more than 150 thousand [11]. Anti-hetman protests escalated greatly in Right Bank Ukraine. Particularly, as stated in the work, in Right Bank Ukraine the territory that was controlled by rebels expanded in August, in comparison with June, and armed units took over a large number of cities and villages. The scientist highlighted that the idea to overcome the hetman regime appeared during unrests in 1918. Later, the author stated that during preparation of new unrests in spring, leaders understood the necessity to avoid mistakes that took place in summer as the movement had to become more organized, a new plan had to be developed, forces had to be gathered and distributed etc. The scientist noticed fairly that revolt was in need of trusted, energetic and initiative center. The main role in this was played by V. Vynnychenko, M. Shapoval, S. Petliura.

P. Hai-Nyzhnyk called the overthrow of hetman state an insurgency and its center – Bila Tserkva. The article of the author “The set-up of governmental service during Ukrainian revolution” adds important data for historiography of rebellion movement in Kyiv region – on the second day of general appearance (November 15) 30 thousand rural people were mobilized and armed [15]. Nevertheless, the large army of rebels that supported the triumphal move to Kyiv, melted as fast as it was created. This can be explained by the fact that the majority of rural people went home fast, after overcoming hetman regime, to divide pan’s land. As P. Hai-Nyzhnyk stated that was done when Ukraine was surrounded by enemies [15]. In rural rebellion movement that was characterized by large-scale and increasing organization the land question remained dominant. The delay in solving the problem by Ukrainian governments led to spontaneity of rural movement. It should be noticed that the abovementioned was mainly caused due to the lack of strict command over rebels.

O. Ganja was involved in the problems of the peasant rebel movement, the situation of the Ukrainian village [16]. Among the reasons for the birth of the insurgent movement, the historian calls the world war, which taught people to weapons and devalued human life, the presence in the countryside of a large number of weapons, the lack of experience in peaceful political struggle and the inability of government structures to resolve pressing issues by parliamentary methods, the emergence in the village of so-called “superfluous” people who had no place in Bolshevik structure of society.

Conclusions. Rural movement is an example of self-

organization of population, military armed resistance to the invaders, defense of own rights and freedoms and resistance to breaking the rooted experience of many generations of way of managing on their own land. For example 34 out of 93 anti-Bilshovyk uprisings took place in Kyiv region that accounted for 37% of overall uprisings, in Chernihiv region – 20%, Poltava region – 18,2%, Kherson region – 8,6%, Kharkiv region – 7,5%, Podilskiy and Katerynoslavskiy regions – 4,3%. Thus, in 1917-1919 Kyiv region became one of the main centers of rebellion movement in Ukraine. [13] Its growth was promoted by the preservation of the local traditions of the Ukrainian Cossacks in the memory of the local population. Rural population groups and organized in 1917, in Zvenyhorodskiy district, Free Cossacks not only survived the struggle against the invasion of the Bilshovyks in early 1918, but also caused them significant losses. The rebellion movement of rural population intensified even more with the arrival of the Austro-Germanic troops in Ukraine, and as a result of not solving the agrarian question. The researcher of agrarian question in Ukraine during specified period, S. Kornovenko, states that Ukrainian revolution 1917-1921 had a rural character. The researcher points out: “the participants - the antagonists of the revolution had similar views and approaches to solve the relevant socio-economic and socio-political problems of the time. One of the problems was liquidation of landlord land tenure.” It is stated that bilshovyky N. Makhno, P. Vranhel proclaimed liquidation of landlord land tenure as high priority task in realization of their agrarian policies. In contrary to soviet liquidation of landlord land tenure that should have been transformed into nationalization of land, the plan of Makhno and Vranhel supposed to give land to rural population and legalize this process. Accordingly, such ideological differences between key players have generated the phenomenon of the rural revolution. The essence of the phenomenon was in the fact that it was a form of socio-political and social self-organization of rural population that were united in order to solve mutual cultural, socio-political and socio-economical question.

Prospects are the research areas associated with the personalization of peasant performances, the attraction of ethnographic material, memoir sources that preserves the diaspora and domestic archival materials, yet contain many interesting plots that will help to make scientific intelligence locally deeper.

Bibliography:

1. Реvegук В. У боротьбі за волю України. (Визвольні змагання на Полтавщині, 1920 – 1925 рр.) / В. Реvegук. – Полтава, 2000. – 178 с.
2. Боган С. Повстанський рух в Одеській губернії у 1920–1923 роках: дис. ... канд. іст. наук / С. Боган. – Одеса, 2003. – 220 с.
3. Завальнюк К. Провісники волі: Повстанський рух на Поділлі у персоналіях (20-і роки ХХ ст.) / К. Завальнюк. – Літин, 2005. – 352 с.
4. Федоровський Ю. Повстанський рух у Донбасі та Махно: дис. ... канд. іст. наук / Ю. Федоровський. – Донецьк, 2000. – 180 с.
5. Мотенко Я. Селянський рух у Харківській губернії (1917 - 1921 рр.): дис. ... канд. іст. наук / Я. Мотенко. – Х., 2005. – 195 с.
6. Захарченко П. Селянська війна в Україні: рік 1918 / П. Захарченко. – К., 1997. – 188 с.

7. Захарченко П. У поході за волею: (селянсько-повстанський рух на Правобережній Україні у 1919 році) / П. Захарченко, Н. Земзюліна, О. Нестеров. – К., 2000. – 175 с.
8. Солдатенко В. Українська революція. Історичний нарис / В. Солдатенко. – К., 1999. – 976 с.
9. Верстюк В. «Вільне козацтво» в українській революції 1917 – 1921 рр. / В. Верстюк // Історія українського козацтва : нариси у 2 т. – К., 2007. – С. 434.
10. Верменич Я. Шевченків край. Історико-етнографічне дослідження / Я. Верменич. – К., 2009. – 546 с.
11. Солдатенко В. Україна в революційну добу : історичні есе-хроніки : у 4 т. / В. Солдатенко. – К., 2009. – Т. II: Рік 1918 – 411 с.
12. Земзюліна Н. Повстанський рух українського селянства 1917 – 1918 рр. : Історіографічний нарис / Н. Земзюліна. – К., 1998. – 52 с.
13. Щербатюк В. Звенигородське збройне повстання / В. Щербатюк // Воєнна історія. – 2002. – № 2. – С. 43–53.
14. Пиріг Р. Діяльність урядів гетьманату павла Скоропадського: персональний вимір / Р. Пиріг. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2016. – 518 с.
15. Гай-Нижник П. Налагодження державної служби в добу Української революції / П. Гай-Нижник // Державна служба України в історичному контексті: проблеми становлення та розвитку : збірник текстів виступів на наук.-практ. конф. (Київ, 18 листоп. 2008 р.). – К., 2009. – С. 50.
16. Ганжа О.І. Селянський повстанський рух / О.І. Ганжа // Історія українського селянства. – Т. 2. – К.: Наукова думка, 2006. – 655 с.
17. Корновенко С. Селянські республіки початку ХХ століття як вияв селянської революційності в Україні / С. Корновенко // Український селянин. – 2017. – №18. – С. 25–36.

References:

1. Revehuk, V. (2000) In Struggle for Ukraine's Liberty. (Liberation Movement in Poltava Region, 1920 - 1925). Poltava, 178. [in Ukr].
2. Bohan, S. (2003) Rebel Movement in Odesa Province in 1920-1923. *Doctor's thesis*. Odesa. [in Ukr].
3. Zavalniuk, K. (2005). Heralds of Liberty: Revolt Movement in Podillia in Personals (20s of XXth century), 352. [in Ukr].
4. Fedorovskiy, Yu. (2000) Rebel Movement in Donbas and Makhno. *Doctor's thesis*. Donetsk. [in Ukr].
5. Motenko, Ya. (2005) Peasant Movement in Kharkiv Province (1917 – 1921). *Doctor's thesis*. Kh. [in Ukr].
6. Zakharchenko, P. (1997) Peasant war in Ukraine: year 1918. 188. [in Ukr].
7. Zakharchenko, P., Zemzyulina N. & Nesterov O. (2000). On March for Liberty: (Peasant Rebel Movement in Right Bank Ukraine in 1919). K. 175. [in Ukr].
8. Soldatenko, V. (1999). Ukrainian Revolution. Historical Outline. K., 1999. 976. [in Ukr].
9. Verstiuk, V. (2007). Free Cossacks in Ukrainian Revolution in 1917–1921. History of Ukrainian Cossacks, K. 2, 434. [in Ukr].
10. Vermenych, Ya. (2009) Shevchenko's Land. Historical Ethnographic Research. K., 2009. 546. [in Ukr].
11. Soldatenko, V. (2009). Ukraine in Age of Revolutions: Historical essays and chronicles. K., 2, 411. [in Ukr].
12. Zemzyulina, N. (1998). Rebel Movement of Ukrainian Peasantry 1917 – 1918 (Historiographic Outline). K., 52. [in Ukr].
13. Sherbatiuk, V. (2002). Zvenyhorod Armed Rebellion. *Military History*, 2, 43–53. [in Ukr].
14. Pyrih R.Ya. Activities of the Hetmanate's Governments Pavlo Skoropadsky: Personal Dimension. - K.: Institution of History of Ukraine of the National Academy of Sciences of Ukraine, 2016 – 518 p.
15. Hai-Nychnyk, P. (2009). Setting up a State Service in the

Era of the Ukrainian Revolution. *State Service of Ukraine in the Historical Context: Problems of Formation and Development*. K., 50. [in Ukr].

16. Ganzha O.I. Peasant Rebellion Movement / O.I. Ganja // *History of Ukrainian peasantry*. – Т. 2. – К.: Scientific Opinion, 2006. – 655 p.

17. Kornovenko, S. (2017). Peasant Republics in early XXth century, as a display of peasant revolutionism in Ukraine. *Ukrainian Peasant*, 18. 25–36. [in Ukr].

Н. І. Земзюліна

РОЛЬ СЕЛЯНСЬКИХ ПРОТЕСТНИХ РУХІВ В ДЕРЖАВОТВОРЧИХ ПРОЦЕСАХ В УКРАЇНІ (1917-1918 РР.): ІСТОРИОГРАФІЧНИЙ НАРИС

Постановка проблеми. Однією з актуальних у новітній українській історіографії є тема Української революції 1917 – 1921 рр. Творчий доробок вітчизняних дослідників із цього напрямку нараховує сотні позицій. Він стосується різних сюжетів такого багатогранного явища, як Українська революція 1917 – 1921 рр. За останні роки нагромаджено потужній науково-історичний потенціал із такого питання, як селянський повстанський рух та його роль у державотворчих процесах в Україні в 1917 – 1921 рр. З огляду на це, актуальним є вивчення сучасного творчого доробку з цього аспекту Української революції.

Мета – проаналізувати та узагальнити історичні праці, присвячені вивченню ролі селянського повстанського руху у державотворчих процесах в Україні в 1917–1918 рр.

Методи дослідження. Автором застосовано як загальнонаукові, так і спеціальні методи дослідження. З-поміж них метод класифікації, історико-генетичний, аналітико-синтетичний, типологічний, проблемно-хронологічний тощо.

Основні результати дослідження. Увага до повстанського руху набуває вузькоспеціалізованих форм, розкривається все більше деталей, з'ясовуються нові біографічні дані лідерів селянського повстанства. Як в Україні, так і закордоном тема дослідження селянського антибільшовицького руху є дуже актуальною. Рівень досліджень подій революції 1917-1918 рр. носить локальний характер. Перспективними є напрямки досліджень пов'язані з персоналізацією селянських виступів, залучення краєзнавчого матеріалу, зарубіжних мемуарних джерел.

Висновки. Одним із підсумків розвитку вітчизняної історії є чітке розуміння новітніми дослідниками причин, мотивів участі селян у селянському повстанському рухові. Предметно вивчено і розкрито регіональну специфіку розвитку селянського повстанського руху в Україні в 1917 – 1918 рр. Науковцями звернено увагу на характер, рушійні сили, мету, завдання, які ставили перед собою селянські ватажки. Водночас дослідники різняться в оцінках селянського повстанського руху 1917 – 1918 рр. Одним із результатів якого став прихід до влади Директорії УНР. Перспективними напрямами подальшого вивчення теми є не лише нагромадження новітнього українського історіографічного фактологічного матеріалу, а й вихід на концептуальне осмислення проблематики. Подальшого вивчення потребує переосмислення учасників селянського

повстанського руху, розширення локальних територіальних меж, формування загальноукраїнської картини селянської повстанської боротьби 1917 – 1918 рр. та її ролі в українському державотворенні.

Ключові слова: селянський рух, земельне питання, українські уряди, селянські республіки

УДК 93/94 «1932-1933»: 572

DOI: 10.31651/2413-8142-2018-20-53-59

Я.С.Калакура

доктор історичних наук, професор Київського національного університету імені Тараса Шевченка

АНТРОПОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД У ДОСЛІДЖЕННЯХ ГЕНОЦИДУ-ГОЛОДОМОРУ В УКРАЇНІ 1932-1933 РР.

У статті з'ясовано сутність антропологічного підходу та його особливості в дослідженнях Голодомору-геноциду 1932-1933 рр. в Україні як найбільшої гуманітарної катастрофи ХХ ст. з етнічним забарвленням, показані його актуальність і важливість у контексті цивілізаційного осмислення історії, переходу від історії подій до історії людей. Звернуто увагу на джерелознавчий та історіографічний вимір дослідження.

На основі системного аналізу проблеми окреслено три сегменти антропології Голодомору: а) жертви (загиблі та постраждалі); б) винуватці (замовники, організатори і виконавці злочину); в) носії пам'яті (очевидці та свідки подій, добродійці, а також дослідники трагедії). Кожен із цих сегментів представлений конкретними людьми, які мають бути названі поіменно. Під цим кутом зору в рамках 1991-2018 рр. виокремлено три історіографічні періоди людознавчого дослідження Голодомору, в процесі яких відбувалося нарощування персоналізації наукового пізнання проблеми і системного поглиблення знань про його причин, характер, території поширення і наслідки.

Синтез надбань українських та зарубіжних дослідників мотивів політики комуністичного режиму, спрямованої на організацію штучного Голодомору в Україні, співставлення сучасних інтерпретацій демографічних, морально-психологічних та ментальних втрат українського народу, критика неприпустимості применшення їх масштабів дозволили відстежити провідні напрями нагромадження знань, виявити наявні прогалини, окреслити дискусійні питання в дослідженні проблеми, сформулювати низку пропозицій стосовно подальшої роботи над Національною книгою пам'яті, активізації антропологічних студій, формування нової генерації дослідників.

Ключові слова: Голодомор-геноцид, антропологічний поворот, українська історіографія, репресивний режим, демографічні втрати, постгеноцидний синдром, періодизація, меморіалізація пам'яті, цивілізаційний підхід.

Постановка проблеми, аналіз останніх досліджень і публікацій. Антропологічний підхід у дослідженнях Геноциду-голодомору став наслідком «антропологічного повороту», який на межі ХХ-ХХІ ст. безпосередньо торкнувся філософії, історії,